

Bolonya i els joves

El pla de Bolonya ha despertat un debat social sobre la universitat i el jovent. Els darrers estudis sociològics afirmen que minva la mobilitat social, que les diferències entre classes socials –en aquest segment de població– s'agreugen i que els joves són més conservadors, individualistes i consumistes. Demanem als sociòlegs si la reacció a Bolonya esdevindrà un moviment crític.

Tornen bullir els campus?

El moviment anti-Bolonya ha sorprès per la força que té, tot i ser minoritari. Podria ser inici d'un nou moviment universitari crític?

Barcelona. 18 de març. Mig centenar d'universitaris desallotjats per la força del rectorat de la Universitat de Barcelona, situat a la Gran Via. Els aldarulls s'escampen aviat pel centre de Barcelona. Ferits, contusionats, curses davant la policia, porres, cascs, escuts, sirenes, objectes voladors, nervis, plors, sang... i periodistes, alguns dels quals també reberen. I si reben els periodistes, ja se sap: portades assegurades i gran escàndol. Polític, fins i tot. Feia mesos que els universitaris protestaven contra el procés anomenat de Bolonya però ara per ara no havien assolit tant de ressò social.

La imatge de Barcelona era icònica: els universitaris contra la policia, el dèbil davant la força. La solidaritat internàutica s'activa immediatament i els estudiants universitaris en peu de guerra contra el procés de Bolonya —que el mateix dia s'havien manifestat pertot arreu— critiquen la càrrega desproporcionada de la policia. El fet rellevant és que el 18 de març, de cop i resposta, per tot l'estat espanyol el moviment universitari anti-Bolonya arriba a una mena de presentació en societat.

Des del desembre passat el moviment anti-Bolonya s'havia organitzat. A València es reuniren grups d'estudiants de Barcelona, València, Sevilla, Burgos, Saragossa, Cadis, Màlaga —en-

Una colla d'estudiants contraris al pla de Bolonya es van tancar al rectorat de la Universitat de

tre més— per coordinar l'oposició. Però és al març, amb els fets de Barcelona, quan el moviment és percebut socialment. Aquesta mobilització pot ser la catalitzadora d'un nou moviment universitari crític, generacional, per minoritari que sigui? És la pregunta que aquest setmanari ha volgut respondre a partir de tres especialistes en l'anàlisi dels moviments socials. Però abans convé de repassar què és exactament el procés europeu anomenat de Bolonya i per què s'hi oposen els crítics.

Bolonya. En aquesta ciutat italiana, 29 governs signaren el 1999 l'acord que iniciava el camí cap a l'espai europeu d'educació superior, al qual s'han afegit més països, de manera que actualment són, en total, 49. En síntesi, l'acord preveu l'homogeneïtzació de titulacions i l'adopció del sistema universitari de cicles, a l'estil anglosaxó (grau, màster i doctorat). El grau, de tres a quatre anys, serà genèric i homogeni; el màster, un any o dos, especialitzarà l'estudiant canalitzant-lo cap

Barcelona. El desallotjament, el 18 de març passat, fou l'inici d'una polèmica sonada.

al mercat de treball; i el doctorat serà com ara. Desapareix la diferència actual entre diplomant i llicenciat. D'una altra banda, el nou sistema implicaria, segons els crítics, una absoluta professionalització de l'estudiant, perquè els horaris presencials impediria de combinar estudis i feina, és a dir, que només podrien estudiar els fills de famílies benestants. Més important encara és que Bolonya preveu una forma diferent de finançament de les universitats: a més de les pujades de

les taxes, augment del preu per crèdit, també es preveu finançament d'empreses privades, amb la intenció de reduir l'aportació pública, cercant que cada universitat cerqui la manera d'arribar a l'autofinançament total.

El moviment crític acusa els impulsors de Bolonya de voler *mercantilitzar* la universitat, fer-la més cara –cada curs de màster costarà almenys 2.000 euros– i lliurar-la, de fet, a les empreses privades, amb la qual cosa perdrà el sentit públic que l'ha caracteritzada.

Tanmateix, la Coordinadora de Representats d'Estudiants Universitaris –que agrupa delegacions estudiantils de 20 universitats públiques de les 45 que hi ha a l'estat espanyol– s'hi ha mostrat a favor, com també les Joventuts Socialistes. Els crítics s'organitzaren a través d'assemblees a cada universitat. També alguns professors i alguns rectors s'han mostrat contraris al procés d'unificació, bàsicament perquè creuen que ha mancat debat –democratització– i que a certs països –justament aquells en què s'ha desenvolupat el moviment contrari: Grècia, Itàlia, Espanya, i amb menor intensitat França– no hi hagi raonables previsions de finançament públic del nou sistema.

La principal queixa és la pretesa voluntat de *mercantilitzar* progressivament les universitats. Sobre això, és significatiu que els alts executius d'empreses europees com Nestlé, British Telecom, Total, Renault o Siemens –associats en el *lobby* European Round Table of Industrialists (Taula Rodona dels Industrials Europeus) demanaren el 1995 un nou sistema universitari europeu més adequat a les necessitats del mercat. Aquelles peticions, segons els crítics, han estat recollides fil per randa per Bolonya.

El moviment anti-Bolonya. Amb els fets de Barcelona i les protestes arreu de tot l'estat espanyol, som davant el sorgiment d'un moviment universitari que creixerà? Tornaran bullir els campus, com fa trenta anys o quaranta?...

La sociòloga i professora de la UIB (Universitat de les Illes Balears) Maria Antònia Carbonero, no és rotunda, però entén que, “sens dubte, Bolonya ha estat el catalitzador del malestar de molts joves universitaris que veuen un futur difícil. Aleshores, per molt minoritari que sigui el moviment, ha tingut una clara connotació de protesta més general. I vull dir que m'irrita que se'ls dejecti pel fet de ser minoritaris, o que se'ls digui *antisistema*, *radicals* o *alternatius*, perquè malgrat el maximalisme –lògic essent joves– que a vegades han exhibit, el fet és que en el fons tenen raó: Bolonya implica necessitats de molta més inversió pública, que no és prevista –el silenci de la ministra

En alguns moments, l'actuació dels mossos d'esquadra contra manifestants i periodistes fou molt contundent.

és clamorós—, hi ha una clara voluntat de mercantilitzar la universitat... i els professors hem de fer una autocrítica perquè n'hi ha hagut pocs que s'hagin manifestat contra el pla”.

Per a Antoni Tarabini, sociòleg, president de la Fundació Gadeso (Gabinet d'Estudis Socials), de les Illes Balears, “tant de bo que el moviment anti-Bolonya hagi estat el catalitzador d'un nou moviment universitari crític, no tan sols per qüestions estrictament acadèmiques, sinó generals. Es troba a faltar aquesta veu crítica de la joventut, en un temps que el conformisme és absolut. Si no són crítics els uni-

versitaris, qui ho serà? El moviment anti-Bolonya té connotacions diferents a cada universitat. El fet comú és el rebuig al procés reformador acadèmic, però a Barcelona ha tingut una força suplementària, segurament pel caràcter que s'hi ha volgut donar d'antisistema, que encara que ho sigui vull dir que és perfectament legítim. És per aquest costat que podria arribar a ser quelcom més permanent, però si ho fos ho seria, crec, només a Catalunya. No veig a les Balears, per exemple, la mateixa situació. M'agradaria veure un moviment universitari general, fort, crític i mobilitzat en vista de moltes injustícies del nostre món, però tinc dubtes que finalment arribi a quallar”.

Salvador Cardús, professor de sociologia a la Universitat Autònoma de Barcelona, nega qualsevol possibilitat que el moviment anti-Bolonya sigui catalitzador d'un nou moviment universitari: “En realitat, no és sinó el moviment antiglobalitzador, antisistema que veiem sovint en unes altres ocasions.

Quelcom molt minoritari que ara ha trobat acomodament a l'espai universitari, on li és més fàcil d'actuar. Però és molt, molt minoritari. Això sí, és gent molt ben organitzada, radical, que han trobat a l'espai universitari alguns altres estudiants, ingenus, dels quals s'han aprofitat. Intueixo que rere els radicals hi ha organitzacions polítiques d'esquerra radical. Aquest moviment és el mateix que veiem protestant contra la reunions internacionals del G20 i més. És gent formada en la guerrilla urbana que persegueix la provocació. En el cas dels fets de Barcelona hi hagué clara provocació als mossos d'esquadra. Però passa que, com que alguns periodistes van rebre, doncs... el corporativisme periodístic ha funcionat. Però el fet cert és que va ser quelcom provocat per gent radical, antisistema i que de cap manera no significa un catalitzador d'un nou moviment generacional, que jo no veig enlloc.”

Miquel Payeras

Cardús: “És un moviment molt minoritari, però molt radical i ben organitzat”